

شیوه‌نامه مدیریت نمونه‌های بالینی
در نظام مراقبت بیماری‌های منتقله از آب و غذا
در شرایط اضطراری

نسخه 2

1404/12/13

شیوه نامه مدیریت نمونه های بالینی در نظام مراقبت بیماری های منتقله از آب و غذا در شرایط اضطراری

تدوین

دکتر سنا عیب پوش

رئیس گروه مدیریت بیماری های منتقله از آب و غذا - مرکز مدیریت

بیماری های واگیر

دکتر مریم مسعودی فر

کارشناس مسئول گروه مدیریت بیماری های منتقله از آب و غذا - مرکز مدیریت

بیماری های واگیر

دکتر مرجان فرزانی

رئیس آزمایشگاه رفرانس آزمایشگاه مرجع سلامت - وزارت بهداشت، درمان و

آموزش پزشکی

دکتر فرزاد بادمستی

عضو هیات علمی و فوکار پوینت تشخیص بوتولیسم - انستیتو پاستور ایران

دکتر مهدی روحانی

عضو هیات علمی و رئیس بخش باکتری شناسی - انستیتو پاستور ایران

دکتر عباس یادگار

رئیس آزمایشگاه مرجع طغیان بیماری های منتقله از آب و غذا - دانشگاه

علوم پزشکی شهید بهشتی

دکتر سیدرضا محبی

مسئول بخش ویروس شناسی مرکز تحقیقات طغیان بیماری های منتقله از آب و

غذا - دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

زیر نظر

دکتر قباد مرادی

رئیس مرکز مدیریت بیماری های واگیر

شیوه نامه مدیریت نمونه های بالینی در نظام مراقبت بیماری های منتقله از آب و غذا در شرایط اضطراری

مقدمه

در شرایط کنونی، نمونه های بیولوژیک در طغیان ها و نیز از بیماران مشکوک به بیماری های تحت پوشش نظام مراقبت، طبق روال و مطابق با دستورالعمل کشوری اخذ می گردد. منتهی باتوجه به شرایط فعلی کشور و محدودیت دانشگاه ها در حمل و انتقال نمونه های نظام مراقبت، در موارد غیر اورژانسی، چنانچه دانشگاه برای ارسال نمونه محدودیت داشته باشد، نمونه در سطح دانشگاه ذخیره شده و پس از تجمیع تعدادی نمونه و در فواصل بلندمدت تر برای تهران ارسال می گردد. در این دستورالعمل، جزییات نحوه تهیه، ذخیره و ارسال نمونه های مرتبط با بیماری های منتقله از آب و غذا تشریح شده است و از تاریخ 1404/12/13 تا اطلاع ثانوی لازم الاجرا خواهد بود:

الف) بوتولیسم

- 1) تهیه نمونه از بیماران مشکوک به بوتولیسم، طبق روال قبلی و مطابق دستورالعمل کشوری صورت خواهد پذیرفت.
- 2) شروع درمان با آنتی توکسین حسب تشخیص پزشک معالج باید در اولین فرصت آغاز شود (شروع درمان نباید مشروط به دریافت نتیجه آزمایش باشد).
- 3) نمونه های گردآوری شده (از هر نوع)، باید در آزمایشگاه سطح دانشگاه و در دمای منفی 20 درجه سانتی گراد (ترجیحاً منفی 70 درجه) فریز و ذخیره شوند. باتوجه به محدودیت نقل و انتقالات بین شهری، ذخیره نمونه ها در سطح دانشگاه این امکان را فراهم می آورد تا دانشگاه ارسال نمونه ها را با تواتر کمتر و حسب شرایط خود تنظیم نماید.
- 4) ارسال نمونه ها به تهران (شعبه تجریش انستیتو پاستور ایران) باید با حفظ حالت فریز (با حفظ دمای منفی 20 درجه). پذیرش نمونه در انستیتو انجام می شود و پاسخ در اسرع وقت و به صورت هفتگی به مراکز ارسال خواهد شد.

نکته مهم: حفظ نمونه در حالت فریز شده (حفظ دمای منفی 20 درجه) از زمان فریز نمونه تا تحویل به آزمایشگاه مرجع بوتولیسم در تهران (انستیتو پاستور ایران) الزامی است. نمونه ها در منفی 20 درجه برای ماه ها قابل نگهداری است.

نکته مهم: محل پذیرش تمامی نمونه های بیولوژیک انستیتو پاستور، از جمله نمونه های مشکوک به بوتولیسم، پایگاه تجریش آن مجموعه واقع در تهران، میدان تجریش، میدان قدس، ابتدای خیابان شریعتی پلاک 1996 می باشد. شماره تماس: 02122700044 و 02122700077

ب) طغیان بیماری های منتقله از آب و غذا

- 1) تمامی طغیان های با علایم گوارشی باید به صورت تلفنی به گروه بیماری های منتقله از آب و غذا مرکز مدیریت بیماری های واگیر گزارش شوند.
- 2) مدیریت و کنترل طغیان بیماری های منتقله از آب و غذا با رویکرد سندرمیک و بر اساس یافته های ارزیابی طغیان انجام شود.

شیوه نامه مدیریت نمونه های بالینی در نظام مراقبت بیماری های منتقله از آب و غذا در شرایط اضطراری

- (3) در روند ارزیابی طغیان، نمونه گیری از بیماران با در نظر گرفتن ویژگی های طغیان و شرایط دانشگاه محل وقوع طغیان خواهد بود.
- (4) در شرایطی که آزمایشگاه سطح دانشگاه امکان بررسی آزمایشگاهی نمونه های بالینی را دارد (به عبارت دیگر، هدف انجام آزمایشات تشخیصی در آزمایشگاه سطح دانشگاه است) و نیز دانشگاه در شرایط کنونی امکان ارسال و جا به جا کردن نمونه ها به آزمایشگاه خود را دارد، بررسی ها طبق روال گذشته و مطابق با دستورالعمل کشوری انجام خواهد شد.
- (5) در طغیان هایی که نیاز به انجام آزمایشات تشخیصی در آزمایشگاه مرجع کشوری یا آزمایشگاه رفرانس در آزمایشگاه مرجع سلامت وجود دارد، تصمیم گیری در خصوص نوع و تعداد نمونه مورد نیاز، و شرایط ذخیره سازی در دانشگاه و زمان ارسال نمونه به آزمایشگاه سطح کشوری، به دنبال هماهنگی دانشگاه با مرکز مدیریت بیماری های واگیر و آزمایشگاه مرجع خواهد بود و بسته به مورد تصمیم گیری خواهد شد. این شرایط به ویژه در طغیان های دارای معیارهای ذیل لحاظ خواهد شد: طغیان های همراه با گزارش مورد مرگ، وقوع طغیان با تابلو بالینی شدید، وقوع طغیان در مراکز تجمعی و جمعیت های پرخطر، بروز علائم بالینی غیر معمول در مبتلایان، و وقوع طغیان های گسترده که منجر به ابتلای شمار بالایی از افراد شده است.
- (6) نمونه های مدفوع تازه (شل، آبکی، اسهالی)، در حجم کافی 2 تا 5 سی سی را با رعایت اطمینان از عدم نشت و برچسب گذاری با ذکر مشخصات در دمای منهی 20 درجه نگهداری نمایید.
- (7) نمونه های سواب رکتال برچسب گذاری شده و در دمای یخچال برای یک هفته و در دمای منهای 20 درجه برای مدت طولانی تر نگهداری نمایید.
- (8) نمونه ها در دمای منهای 20 درجه تا 3 ماه قابل نگهداری هستند.
- (9) پس از اطمینان از امکان ارسال ایمن نمونه ها، حتی المقدور نمونه ها با حفظ شرایط فریز شده در اسرع وقت به آزمایشگاه ارسال شوند. چنانچه این امر مقدور نبود، ارسال نمونه ها با حفظ زنجیره سرد صورت پذیرد.

نکته مهم: مجدداً تاکید می گردد شروع اقدامات پیشگیری و کنترلی برای مدیریت طغیان باید بر اساس داده های بالینی جمع آوری شده در روند بررسی طغیان باشد و نباید تا زمان اعلام نتایج آزمایشگاهی به تعویق بیافتد.

نکته مهم: محل و شرایط پذیرش نمونه های طغیان های گوارشی تغییری نداشته و طبق روال در آزمایشگاه مرجع طغیان بیماری های منتقله از آب و غذا در پژوهشکده گوارش و کبد دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی انجام می گیرد. هماهنگی تلفنی دانشگاه با آزمایشگاه پیش از ارسال نمونه مورد انتظار است.

(ج) تائید تشخیص ایزوله های سالمونلا و ویبریوکلا

- (1) نمونه برداری و کشت نمونه طبق روال جاری و مطابق دستورالعمل کشوری در دانشگاه انجام خواهد شد.
- (2) برای موارد مثبت در سطح آزمایشگاه دانشگاه، اقدامات مراقبتی صورت پذیرد.

شیوه‌نامه مدیریت نمونه‌های بالینی در نظام مراقبت بیماری‌های منتقله از آب و غذا در شرایط اضطراری

(3) برای تایید تشخیص توسط آزمایشگاه رفرانس، با توجه به محدودیت های جابجایی ایمن نمونه در شرایط فعلی، ایزوله در آزمایشگاه دانشگاه در محیط TSA نگهداری شود و در اولین فرصت مناسبی که دانشگاه امکان ارسال ایمن نمونه را داشته باشد برای آزمایشگاه ارسال گردد.

(4) ارسال ایزوله ها در لوله حاوی محیط TSA، نیاز به شرایط زنجیره سرما نخواهد داشت.

نکته مهم: محل و شرایط پذیرش نمونه های طغیان های گوارشی تغییری نداشته و طبق روال در آزمایشگاه رفرانس انجام می گیرد. هماهنگی تلفنی دانشگاه با آزمایشگاه پیش از ارسال نمونه مورد انتظار است.